

Internetconsultatie IAK

NB: De toelichting (huidige pagina) is geen onderdeel van het format (volgende pagina).

Toelichting

Het kabinet heeft in 2011 besloten dat elk voorstel voor beleid of regelgeving dat wordt voorgelegd aan het parlement een adequaat antwoord moet bevatten op de 7 hoofdvragen van het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)¹. Sinds 1 januari 2014 is het tevens verplicht om de antwoorden op deze vragen te publiceren bij een internetconsultatie over een voorstel². Deze informatie kan ook worden hergebruikt bij het [indienen van het voorstel bij ambtelijke voorportalen](#). Bij internetconsultatie geldt het volgende:

- Er wordt gebruik gemaakt van het Word-format op de volgende pagina. Voor het invullen van de vragen kun je passages uit de toelichting op het voorstel gebruiken. Hieronder volgt ook per vraag de toelichting bij het invullen.
- Het ingevulde format moet worden geüpload bij het tabblad "Documenten". Daar worden ook de regeling en toelichting geüpload. De beantwoording van de vragen wordt voorlopig dus in een apart document zichtbaar op www.internetconsultatie.nl
- Sla het ingevulde format op onder de bestandsnaam "Beantwoording vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)" zodat de publicatie herkenbaar wordt weergegeven.

Toelichting op de vragen

1. Wat is de aanleiding?

Beschrijf de aanleiding voor het maken van het voorstel (bv. het regeerakkoord, besluit van de bewindspersoon, EU-implementatie, toezegging aan de Tweede Kamer, verzoek uit de branche of onderzoeksrapport), Noem de vindplaats van de bron waaruit de aanleiding blijkt.

2. Wie zijn betrokken?

Geef aan welke groepen, organisaties, instanties, personen etc. betrokken zijn bij de totstand-koming van het voorstel. Geef ook aan waarom men betrokken is (bijv. kennis van probleem, betrokken bij uitvoering of handhaving, vertegenwoordiger doelgroep) en hoe (meebeslissen, meedenken, meedoen).

3. Wat is het probleem?

Beschrijf hier het probleem dat moet worden opgelost. Welke situatie wordt negatief gewaardeerd of is voor vatbaar voor verbetering?

4. Wat is het doel?

Beschrijf het beleidsdoel/de beleidsdoelen. Formuleer doelen waar mogelijk SMART: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden.

5. Wat rechtvaardigt de overheidsinterventie?

Geef aan welk publiek belang in het geding is en waarom ingrijpen door de rijksoverheid noodzakelijk is. Wat gebeurt er bij niets doen/ongewijzigd beleid (nuloptie)?

6. Wat is het beste instrument?

Geef aan met welk(e) beleidsinstrument(en) het beoogde doel moet worden gerealiseerd en waarom deze instrumenten – alles afgewogen – de voorkeur genieten. Betrek in de afweging overwegingen omtrent

---

¹ [Kabinetsstandpunt Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving](#)

² [Verzamelbrief regeldruk September 2013](#)

effectiviteit, doelmatigheid, rechtmatigheid, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid.

7. Wat zijn de (neven)gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

Beschrijf hier de (neven)gevolgen van het voorstel voor burgers, bedrijven, overheid en milieu. Denk bij gevolgen voor burgers en bedrijven bijv. aan administratieve lasten, toezichtlasten en nalevingskosten en bij bedrijven ook aan markteffecten en concurrentiepositie. Denk bij gevolgen voor de overheid bijv. aan gevolgen voor bezwaar en beroep, toezicht, rechtspraak rechtsbijstand etc.. Gevolgen moeten zo veel mogelijk worden gekwantificeerd (bijv. om hoeveel burgers gaat het, wat zijn de verwachte kosten etc.).

Beantwoording van de 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)

Het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving bevat normen waaraan goed beleid of goede regelgeving dient te voldoen. Uitgebreide informatie vind je op www.naarhетиak.nl (klik dan op de tekst "Naar het IAK" in de linker kolom).

1. Wat is de aanleiding?

De hoge inflatie van april 2022 ten opzichte van april 2021 (9.6%) leidt tot een grote stijging van de indexatie van het collegegeld, lesgeld en cursusgeld voor studiejaar 2023-2024. Dit is hoger dan dat de minister wenselijk acht. De minister heeft daarom besloten om de wijze van indexatie voor cursusgeld en collegegeld te willen aanpassen. Hij is voorstander van een aanpassing die de systematiek voor de toekomst herzielt en daarbij te zorgen voor goede schokdempers. De wijze van indexering van het cursusgeld en wettelijk collegegeld is vastgelegd in de Regeling tarieven lesgeld en cursusgeld en het Uitvoeringsbesluit WHW 2008. De indexering in deze regeling en het besluit worden reeds per studiejaar 2023-2024 aangepast.

Voor het lesgeld ligt dit ingewikkelder aangezien de wijze van indexatie van het lesgeld is opgenomen in de Les- en cursusgeldwet. Om de indexatiemethode te wijzigen is daarom een wetwijziging vereist. Het is daarom pas mogelijk dit aan te passen per studiejaar 2024-2025.

Dit wetsvoorstel regelt tevens een wijziging in de Wet studiefinanciering 2000 (WSF2000) en de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (WTOS). Voorgesteld wordt om in beide wetten de hardheidsclausule aan te passen, zodat de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) in alle gevallen waarin dit noodzakelijk wordt geacht, (namens de minister) maatwerk kan toepassen. De aanleiding hiervan is de maatschappelijke discussie naar aanleiding van recente gebeurtenissen (o.a. kinderopvangtoeslagaffaire) over het onverkort toepassen van wetgeving. Ook is de invoering van het evenredigheidsbeginsel in de Awir een aanleiding om de hardheidsclausule aan te passen.

2. Wie zijn betrokken?

Bij dit wetsvoorstel worden in elk geval de studentenbonden en de koepels voor instellingen in het mbo, hbo en wo betrokken. Daarnaast wordt DUO betrokken.

3. Wat is het probleem?

Les- en cursusgeld

De huidige berekeningswijze van de indexatie van het les-, cursus en collegegeld is enkel gebaseerd op de stijging van de consumentenprijsindex in de maand april t.o.v. de maand april van het voorgaande jaar. De huidige berekeningswijze is gevoelig voor tijdelijke pieken en dalen in de inflatie. Dat is onwenselijk, omdat er geen 'schokdemper' is in de wijze van berekening voor de indexering. Het is, vanuit het oogpunt van rechtsgelijkheid en goede voorspelbaarheid van financiële ontwikkelingen in het les-, cursus- en collegegeld, wenselijk om de berekeningswijze van de indexatie van het les-, cursus-, en collegegeld gelijk te houden aan elkaar. De indexatiemethode van het wettelijk collegegeld en cursusgeld wordt reeds aangepast in het Uitvoeringsbesluit WHW en de Regeling tarieven les- en cursusgeld.

In de systematiek van de Les- en cursusgeldwet is de wijze van indexering van het lesgeld en het cursusgeld op verschillende niveaus geregeld. De wijze van indexering van het cursusgeld is vastgelegd in een regeling. De wijze van indexering van het lesgeld is echter op wetsniveau geregeld. Om in de toekomst de wijze van indexering van het lesgeld op hetzelfde niveau te kunnen regelen als het cursusgeld en collegegeld, is het wenselijk de wijze van indexering van het lesgeld niet opnieuw in de wet op te nemen, maar dit te delegeren naar lagere regelgeving, zodat in de toekomst makkelijker op veranderende omstandigheden kan worden ingespeeld en het stelsel toekomstbestendiger wordt.

Hardheidsclausule

Op grond van de hardheidsclausules in de WSF2000 (artikel 11.5) en de WTOS (artikel 11.4), beschikt DUO (namens de minister) over de bevoegdheid om maatwerk toe te passen in de uitvoering van deze wetten. DUO kan, indien een bepaald besluit onevenredige gevolgen heeft voor een burger voor die betreffende persoon van de wet afwijken (of de wet of een bepaling buiten toepassing laten). DUO gebruikt deze bevoegdheid bijvoorbeeld bij het persoonsgericht innen van studieschulden en het toekennen van de aanvullende beurs aan studenten die problemen met hun ouders hebben. De begrippen 'partner', 'toetsingsinkomen' en 'vreemdeling' zijn echter uitgezonderd van de hardheidsclausule, wat afwijken van deze begrippen niet mogelijk maakt. Dit bemoeilijkt het toepassen van maatwerk in bepaalde gevallen. DUO gebruikt bijvoorbeeld het toetsingsinkomen om de hoogte van de maandelijkse aflossing op de studieschuld te bepalen. Aangezien dit begrip uitgezonderd is van de hardheidsclausule, is het voor DUO niet mogelijk om in bijzondere situaties de hoogte van de maandelijkse aflossing te verlagen.

4. Wat is het doel?

Het doel is om de wijze van indexering van het lesgeld die nu in de Les- en cursusgeldwet op wetsniveau is geregeld, in overeenstemming te brengen met de wijze van indexering van het wettelijk collegegeld en cursusgeld en de schokdemper ook in de indexeringwijze van het lesgeld in te bouwen.

De wijze van indexering van collegegeld, lesgeld en cursusgeld is geregeld op verschillende niveaus van regelgeving (respectievelijk AMvB, wet en ministeriële regeling). Gelet op de samenhang tussen deze drie, ligt het voor de hand om met de benodigde wetswijziging voor de berekeningssystematiek deze ongelijkheid te wijzigen en het ook voor lesgeld mogelijk te maken om de berekeningssystematiek op het niveau AMvB-niveau te wijzigen.

Daarnaast wordt met dit wetsvoorstel beoogd meer maatwerk mogelijk te maken binnen de kaders van de WSF2000 en de WTOS. Het doel is DUO in staat te stellen om in bijzondere gevallen - als uitvoering van de wet leidt tot onbillijke gevolgen voor de burger - met behulp van de hardheidsclausule in een besluit af te kunnen wijken van wet- en regelgeving, zonder dat daar uitzonderingen op zijn geformuleerd.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Les- en cursusgeld

Het is onwenselijk dat onder de huidige wijze van indexering de hoogte van het lesgeld onderhevig is aan grote piekbewegingen. Daarnaast is het onwenselijk dat de wijzen van indexering van het lesgeld op wetsniveau is geregeld, terwijl dat voor het cursusgeld in dezelfde wet op het niveau van ministeriële regeling is geregeld, en voor het collegegeld op AMvB-niveau. Om dit gelijk te trekken is een wetswijziging vereist. De nieuwe wijze van indexering wordt dan in lagere regelgeving vastgesteld. Verder mogen studenten van de overheid verwachten gelijk te worden behandeld voor wat betreft de indexatie van het cursus-, les- en collegegeld.

Hardheidsclausule

De burger kan door onverkorte toepassing van de WSF2000 en de WTOS daar onredelijke gevolgen van ervaren (in de hardheidsclausules wordt gesproken van 'een onbillijkheid van overwegende aard'). Deze gevolgen worden dus veroorzaakt door overheidshandelen. Het is noodzakelijk dat 'de overheid' ook kan

besluiten in bepaalde uitzonderlijke gevallen af te wijken van de WTOS en WSF2000, of deze wetgeving niet toe te passen. Dit sluit ook aan bij de ruimte voor maatwerk die in andere (sociale) wetgeving (zoals Awir) de laatste jaren is gecreëerd.

6. Wat is het beste instrument?

Opties voor aanpassing in indexeringswijze les- en cursusgeld

- **Hardheidsclausule**
  - Voordelen Snel en gemakkelijk te regelen
  - Nadelen Hardheidsclausule niet bedoeld voor grote groep, geen lange termijnoplossing
- **Nieuwe wijze van indexering lesgeld in wet opnemen**
  - Voordelen Grote rechtszekerheid, eenvoudige wetswijziging
  - Nadelen Lastig in de toekomst opnieuw aan te passen, niveau blijft afwijkend van cursusgeld en collegegeld, kan pas jaar later in werking treden
- **Wijzigen delegatie indexering**
  - Voordelen Alle indexeringen op zelfde niveau geregeld, toekomstbestendig
  - Nadelen Kan pas jaar later in werking treden

Hardheidsclausule

De uitzonderingen op de hardheidsclausules in de WSF2000 en de WTOS voorkomen dat in alle gevallen sprake kan zijn van toepassing van deze hardheidsclausules. De enige manier om deze uitzonderingen uit de hardheidsclausule te halen is door middel van een wetswijziging.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

Les- en cursusgeld

Door wetswijziging zal de indexering van het lesgeld toekomstbestendiger zijn en minder gevoelig voor sterke pieken en dalen in de koopkrachtcijfers. Ook zal de hoogte van het lesgeld daarmee op gelijke wijze stijgen met de indexering van het cursusgeld en het collegegeld. Door het wetsartikel over de indexatie te delegeren naar het AMvB-niveau kan het in de toekomst, indien noodzakelijk, sneller worden gewijzigd. Ook kan dan de indexeringswijze van het wettelijk collegegeld, lesgeld en cursusgeld gezamenlijk op dezelfde manier worden aangepast.

Omdat voor het wijzigen van de wijze van indexering van het lesgeld een wetswijziging vereist is, kan de nieuwe wijze pas een studiejaar later in werking treden dan voor het cursusgeld en collegegeld welke indexeringen beide in lagere regelgeving zijn vastgelegd. Daarom is het voornemen dat bij het vaststellen van de nieuwe wijze van indexering tevens een nieuw startbedrag worden bepaald. Daarmee kan worden voorkomen dat de piek van studiejaar 2023-2024 doorwerkt in de daaropvolgende jaren. De hoogte van het lesgeld zou daarmee per studiejaar 2024-2025 worden teruggezet op het niveau waar deze zou zijn als meteen op de nieuwe wijze zou zijn geïndexeerd.

Hardheidsclausule

DUO zal de hardheidsclausule ook toe kunnen passen (oftewel maatwerk kunnen leveren) wanneer de besluiten die onredelijke gevolgen hebben voor de burger, te maken hebben met de begrippen 'partner', 'toetsingsinkomen' en 'vreemdelling'. Voor DUO betekent dit dat medewerkers vaker een maatwerkbesluit moeten nemen.

Voor burgers heeft dat als gevolg dat wordt voorkomen dat zij door onverkorte toepassing van de wetgeving daar onbillijke gevolgen van ondervinden.